

Nr 14.

Ankom till riksdagens kansli den 5 mars 1915 kl. 4,30 e. m.

Utlåtande, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående ökade statsbidrag till kostnaderna för lantmåteriförrättningar.

(2:a avd.)

I en inom andra kammaren väckt till jordbruksutskottets förberedande behandling hänvisad motion, nr 9, hava herrar *Lundgren* och *Molin* i Dombäcksmark hemställt, att riksdagen må i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t låta verkställa utredning, i vad mån och på vad sätt ökade statsbidrag till kostnaderna för lantmåteriförrättningar böra utgå, ävensom för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kan föranleda.

Till stöd härför hava motionärerna anfört följande:

»I motion nr 19 vid 1914 års senare riksdag hemställdes, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t måtte låta utreda, i vad mån och under vilka villkor staten bör bidraga i kostnaderna för lantmåteriförrättningar samt för riksdagen framlägga det förslag, som av utredningen kan föranledas.

Jordbruksutskottet hemställde i anledning av motionen, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t låta verkställa utredning, i vad mån och på vad sätt ökade statsbidrag till kostnaderna för lantmåteriförrättningar böra utgå ävensom för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kan föranleda.

Andra kammaren biföll utskottets förslag, under det första kammaren biföll en vid utlåtandet (nr 116) av herrar Ericsson m. fl. fogad reservation, vari yrkats, att motionen ej måtte av riksdagen bifallas. Frågan förföll alltså på grund av kamrarnas stridiga beslut.

Åberopande motiveringen till motionen och jordbruksutskottets utlåtande hemställes ånyo, — — —

Utskottet.

Den föreliggande motionen avser en nedsättning över hela linjen av de på jordägarna belöpande kostnaderna för lantmåteriförrättningar, samt ett läggande i motsvarande ökad grad av kostnaderna härför på staten. Ett genomförande härav skulle väl i sig innebära en ny reglering av löneförmånerna för rikets lantmätarekår.

Att en ytterligare lindring i de enskildes kostnader för lantmåteriförrättningar i många fall skulle verka välgörande, torde väl vara höjt över varje tvivel; men det torde dock kunna ifrågasättas, huruvida det kan anses välbetänkt att redan nu, då så kort tid förflutit sedan år 1909 en allmän reglering av dessa förhållanden ägde rum, varvid lantmåteritaxorna nedsattes med en tredjedel av de förut gällande, förbereda en omläggning över hela linjen.

Vidare torde det kunna ifrågasättas, om en sådan allmän nedsättning av de på jordägarna fallande kostnaderna för lantmåteriförrättningar är den naturligaste vägen till lindring för enskilda med avseende å kostnader för jorddelningar.

Det uttalades i riksdagens första kammare, då föreliggande fråga vid sistlidna riksdag där behandlades: att ökade statsutgifter till jorddelningsväsendet under den närmaste tiden torde komma att ifrågasättas; att ett grundligt omdaningsarbete för närvarande förbereddes inom jorddelningslagstiftningen; att det låge nära till hands att antaga, att tidsenligare lagbestämmelser på detta område komme att förutsätta statens understöd i vidsträcktare mån än hittills; att självfallet detta bleve förhållandet beträffande de storskiftade socknarna i Kopparbergs län, där en ändamålsenligare jorddelning utgjorde grundvillkoret för jordbrukets uppsving; att nya skiften där icke kunde komma till stånd med mindre den särskilt för de trakterna gällande inskränkningen i skiftesvitsordet upphävdes; att detta icke torde kunna komma ifråga utan ett ökat ekonomiskt understöd från statens sida; att den under utarbetande varande nya mätningsförrordningen helt säkert komme att förutsätta ökade utgifter av statsverket, icke av de enskilda; att vad beträffade de särskilda fall,

där jorddelningskostnaderna verkade mer än vanligt tryckande, statsbidrag torde som hittills på särskilda framställningar komma att erfordras; att de vid jorddelningarna förekommande penninglikvider mellan delägarna för odling, hävd, ståndskog och utflyttning m. m. ofta drabbade tyngre än arvodena för lantmäteriförrättningarna; samt att statsanslag och länefonder för nu angivna ändamål skulle för jordägarna avhjälpa ett verkligt behov.

Utskottet delar i all huvudsak den sålunda uttalade uppfattningen och håller före, att staten genom att träda emellan i vissa fall, där verkliga och påvisbara behov föreligga, på ett långt verksammare sätt än motionärernas förslag kan åstadkomma, skulle främja just de viktiga intressen, som motionärerna velat tillgodose.

Utskottet får alltså hemställa,

att förevarande motion icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 5 mars 1915.

På jordbruksutskottets vägnar:

D. PERSSON i Tällberg.

Närvarande: hrr. Persson, Ericsson, Odelberg, Petersson, Holmquist, Fahlén, Hellström, Lindblad, Åkerlund, greve Hamilton, greve Wachtmeister, Tysk, Nilsson i Linnås, Hage, Norin och Svensson.

Reservation

av herr *Persson*, greve *Hamilton* samt herrar *Tysk*, *Hage* och *Norin*, vilka ansett, att utskottets yttrande och hemställan bort hava följande lydelse:

»Ur det såsom stöd för motionen åberopade utskottsutlåtandet, tillåter sig utskottet såsom belysande för frågan anföra följande:

'Utskottet finner för sin del den ifrågavarande framställningen vara förtjänt av synnerligt beaktande. Då motionärerna göra gäl-

lande, att ett starkt missnöje råder och allmänt klagomål förspörjes över lantmåteriförrättningarnas dyrhet, även efter de lättnader därutinnan, som 1909 års taxa medförde, är detta ett påstående, som icke lärer kunna helt tillbakavisas. I allmänhet torde nämligen, såsom här nedan skall något beröras, nämnda förrättningar fortfarande i en allt för hög grad betunga de däri deltagande jordägarna.

I likhet med motionären anser utskottet sålunda starka billighetsskäl tala för ett fortskridande på den en gång inslagna vägen av en genom statens mellankomst möjliggjord, efter hand genomförd avlösning av jordbrukets nuvarande onera för lantmåteriet. Men därjämte synes en dylik, i allt större utsträckning genomförd förändring av lantmätarnas tjänsteinkomster från huvudsakligen privata arvoden enligt taxa för varje särskild förrättning till fast avlöning av staten, vara en av förhållandenas egen natur betingad, konsekvent utveckling av det 1909 införda blandade avlöningssystemet med dess, principiellt sett, tämligen godtyckligt valda proportionssiffra för statsbidragets storlek.

Även bortsett därifrån, att inom näringslivets alla områden kraven på stöd och omvårdnad från statsmakternas sida blivit allt mera erkända, har nämligen, såsom ovan framhållits, lantmåteriets uppgift numera avsevärt vidgats samt blivit för *samhället* betydelsefullare än tillförne, då tillgodoseendet av enskilda lantushållningsändamål var det avgjort övervägande intresset. Redan förut har vidrörts den jämväl av motionärerna framhållna synpunkten, att skiftesverket tillför staten ett i mån av sin tillväxt allt värdefullare och i flera hänseenden outhärligt material i kartor och ägobeskrivningar. Än vidare torde det vara ett obestriddigt statsintresse, att de fastigheter, som uppstå vid jords delning, bliva utbrutna i enlighet med laga föreskrifter och på ett för rättssäkerheten fullt bebyggande sätt.

Det är emellertid ej blott ökad trygghet i jordbesittningsförhållandena, som det allmänna har att vinna av ett ändamålsenligt ordnat jorddelningsväsende. Ett sådant framstår därjämte i allt högre grad såsom en, särskilt för lantbefolkningen socialt betydelsefull angelägenhet, i det att därigenom möjliggöres det intensivare utnyttjande av landets jordområde, som numera av statsmakterna eftersträvas. Då staten på allt sätt söker främja uppkomsten av småbruk, synes det otvivelaktigt, att delning i önskvärd omfattning och där sådant kan vara lämpligt, jämväl sammandragning av en-

skilda jordägares odlade områden liksom ock en alltmera utsträckt kolonisation av den ouppodlade jorden, i icke oväsentlig mån borde kunna underlättas, ifall ett mindre kostsamt och tungt jorddelningsförfarande stode de förrättningsökande till buds.

En betydelsefull åtgärd i denna riktning vidtogs visserligen vid innevarande års första riksdag, då ovanberörda anslag till lantmätares tjänsteresor utsträckts att avse icke blott ersättning för resa ända fram till förrättningsstället utan ock, vid jordavsöndringar för omedelade och mindre bemedlades räkning, själva *förrättningsarvodet*.

Emellertid anser utskottet, att även om jordavsöndring torde vara den vanligaste formen för upplåtelse av mindre jordområden, behov av lindring i avseende å förrättningskostnaderna jämväl föreligger i fråga om andra såväl mindre som vidlyftigare lantmäteriförrättningar framför allt i fråga om de mest kostsamma slagen därav, nämligen laga skifte och hemmansklyvning. Visserligen torde, med vissa undantag, särskilt beträffande Kopparbergs län med dess från övriga landsdelar avvikande skifteslagstiftning, rikets jord till allra största delen numera hava undergått laga skifte. Men å andra sidan torde de skiften, som återstå, komma att övergå sådana trakter, där befolkningens ekonomiska bärkraft är tämligen svag, och där det sålunda är av vikt, att ej skifteskostnaderna bliva för dryga. En liknande synpunkt torde vara tillämplig beträffande de delar av landet, där bland de sekundära jorddelningsformerna hemmansklyvning utgör den vanligast förekommande. I trakter, där en långt driven jordsplittring råder, kunna ägototternas stora antal och spridda belägenhet föranleda förrättningskostnader, vilka icke stå i skäligt förhållande till värdet av den fördel, som genom förrättningen kan vinnas.

Om sålunda enligt utskottets mening, nu anförda omständigheter innebära tillräckligt vägande skäl för statens övertagande, i vidare mån än hittills skett, av de dryga utgifter för lantmäteriförrättningar, varmed den jordbrukaende befolkningen fortfarande betungas, kunde måhända dock — med hänsyn till den korta tid, som förflutit efter den nya lantmäteritaxans tillkomst — någon tvekan råda, huruvida den lämpliga tidpunkten för förnyade reduceringar av lantmäteriarvodena ännu är inne. Då emellertid, såsom känt är, en ny mätningförordning utarbetats, som för närvarande är föremål för Kungl. Maj:ts granskning, och denna förordning tvevelsutan, främst på grund av däruti föreslaget modernare system

för bestämmande av ägo gränser ävensom skärpta fordringar på ägomätningarnas noggrannhet, i sin mån kommer att föranleda vissa ökade kostnader, vilka staten lär ensam böra vidkännas, har det syntts utskottet riktigast, att Kungl. Maj:ts uppmärksamhet redan nu riktades jämväl på den ifrågavarande synnerligen betydelsefulla angelägenheten, som med det snaraste bör erhålla en mera tillfredsställande lösning än den, som vanns genom 1909 års ovanberörda omläggning av lantmäteri arvodena.'

Med åberopande av det anförda och med framhållande, hurusom förevarande fråga lämpligen kunde av Kungl. Maj:t upptagas till prövning i sammanhang med förslaget till ny mättningsförordning, fann sig utskottet böra förorda bifall till den hemställda i nära överensstämmelse med motionärernas yrkande, som vann andra kammarens bifall och som numera i oförändrad lydelse återfinnes såsom yrkande i förevarande motion.

Utskottet ansluter sig i alla avseenden till de anförda uttalandena av 1914 års jordbruksutskott. Då dessutom, enligt vad utskottet inhämtat, det däri omförmälda förslaget till ny mättningsförordning för närvarande är föremål för sakkunnig granskning och sålunda ännu icke blivit av Kungl. Maj:t slutligt prövat, synas jämväl i sistnämnda hänseende förutsättningen för ett uttalande av riksdagen i den av motionärerna önskade riktning oförändrad kvarstå.

På grund av det ovan anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen må, i anledning av förevarande motion, i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t låta verkställa utredning, i vilken mån och på vad sätt ökade statsbidrag till kostnaderna för lantmäteri förrättningar böra utgå, ävensom för riksdagen framlägga det förslag, var till utredningen kan föranleda.»